

О. ХЕНРИ

ЗЕЛЕНАТА ВРАТА

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Представете си, че вървите по Бродуей след вечеря и докато изпусните пурата си, чудите се какво да изберете — дали някоя забавна трагедия, или нещо по-сериозно — да речем, водевил. Изведнъж някой ви хваща за ръката. Обръщате се и срещате възхитителните очи на красива жена, чудна с брилянтите и сибирския си самур. Тя пъха припряно в ръката ви вряла кифла с масло, изважда лъскави ножички, отрязва второто копче на балтона ви, произнася многозначително еднa-единствена дума — „паралелограм!“, и хуква по първата пряка, озъртайки се страхливо назад.

Това се казва истинско приключение. Но бихте ли го приели? Дума да не става. Вие ще се изчервите от смущение, ще изпуснете глупашки кифлата и ще опипвате безпомощно по пътя мястото на липсващото копче. Да, точно така ще се държите — освен ако не сте от благословените малцина, у които чистият дух на авантюризма не е угаснал.

Истинските авантюристи винаги са били рядкост. Тези, за които се пише, че уж били такива, са предимно бизнесмени с новоизобретени методи на действие. Те преследват предварително определени цели — златното руно, чашата на Граал, женска любов, богатство, корона и слава. А истинският авантюрист върви напред без цел и без сметка, докато срещне и приветствува неведомата съдба. Чудесен пример в това отношение е Блудният син — когато решава да се върне у дома.

Полуавантюристите — храбри и славни личности — са многобройни. Всички те — от Барбароса до Сарагоса — са обогатили двете изкуства — историята и неподправената литература, както и доходното умение да се подправя историята. Но всеки от тях е целил медал да спечели, гол да вкара, секира да наточи, определено разстояние да пробяга, непознат удар с рапирата да нанесе, име да създаде, врага да оскубе, тъй че те не са истински последователи на авантюризма.

В големия град духовете-близнаци Романтика и Приключение са вечно навън и търсят достойни поклонници. Докато обикаляме по улиците, те ни дебнат скришом и ни хвърлят десетки различни предизвикателства. Без да знаем защо, ние вдигаме неочаквано поглед и виждаме на някой прозорец лице, което, струва ни се, принадлежи към галерията от близки нам портрети; на безлюден булевард чуваме

мъчителен, уплашен вик, който идва от празна, заключена къща; вместо пред познатия тротоар файтонджията ни стоварва пред чужда врата, която се отваря с усмивка, и ни кани да влезем; изписано листче долита в краката ни от високите решетки на Случая; със забързани непознати от тълпата разменяме мигновени погледи, изразяващи омраза, обич или страх; неочакван порой — и дъждобранът ни приютява дъщерята на Кръглоликата Луна и първа братовчедка на Звездната Система; на всеки ъгъл падат носни кърпички, викат ни пръсти, обсаждат ни погледи и в ръцете ни се пхат изгубените, самотни, възторжени, загадъчни, опасни и менливи нишки на приключението. Ала малцина от нас са готови да ги хванат и да ги последват. Глътнали бастуна на условностите, ние сме напълно вдървени. И отминаваме. Но един ден приближаваме края на невзрачния си живот и си даваме сметка, че цялата ни романтика се изчерпва с един-два скучни брака, някоя копринена розетка, прибрана в огнеупорната каса, и водената цял живот борба с парното.

Рудолф Стайнър беше истински авантюрист. Почти не минаваше вечер той да не излезе от едностайната си квартира, за да търси неочакваното, изключителното. За него зад всеки следващ ъгъл сякаш се криеше най-интересното нещо в живота. Понякога желанието му да предизвика съдбата го водеше по странни пътища. Два пъти бе прекарвал нощта в участъка; неведнъж бе ставал жертва на ловки и алчни мошеници; веднъж едно изкушение му струваше часовника и портмонето. Но въпреки всичко той ловеше с неугасим плам всяка хвърлена му ръкавица, която обещаваще приключение.

Една вечер Рудолф се разхождаше по една улица в стария център на града. Два потока хора изпълваха тротоарите — бързащите към къщи и онзи неспокоен контингент, който не се задържа у дома и хуква към ресторантите, подмамен от хилядосвещните им светлини.

Младият любител на приключения имаше приятна външност и се движеше спокойно и внимателно. Денем той работеше като продавач в магазин за пиана. За да не се изкривява, вратовръзката му минаваше през топазена халка, която заменяше обичайната карфица; освен това веднъж той бе писал на издателя на едно списание, че „Любовното изпитание на Джуни“ от мис Либи е книгата, оказала най-силно влияние в живота му.

Както вървеше по тротоара, вниманието му бе привлечено от бясно тракащи зъби в стъклена витринка и въпреки че му се повдигна, той ги помисли отначало за реклама на ресторанта, пред който бяха поставени; но като се огледа по-внимателно, видя високо над съседния вход светеща зъболекарска фирма. Един огромен негър, облечен фантастично — червено сако, жълти панталони и военна фуражка, — раздаваше дискретно визитни картички на всички онези в навалищата, които благоволяваха да ги вземат.

Този вид зъболекарска реклама беше добре позната на Рудолф. Обикновено той отминаваше раздавача на зъболекарски картички, без да намали запасите му; но тази вечер африканецът така ловко пхна една в ръката му, че той я задържа и дори се поусмихна на това постижение.

След като отмина няколко крачки, Рудолф хвърли небрежен поглед на картичката. Изненадан, той я обърна и се вгледа в нея вече с интерес. Едната ѝ страна беше празна; на другата бе написано с мастило: „Зелената врата“. В този миг Рудолф видя как на три крачки пред него някакъв човек хвърли картичката, дадена му от същия негър. Той я вдигна от земята. На нея бяха напечатани името на зъболекаря, адресът му, обичайният списък — „изкуствени челюсти, мостове, коронки“, и щедри обещания за „безболезнено“ вадене.

Жадният за приключения продавач на пиана се спря на ъгъла да помисли. После прекоси улицата, върна се до предишната пряка по отсрещния тротоар, прекоси отново и се вля в човешкия поток, който вървеше нагоре. Минавайки втори път покрай негъра, Рудолф се направи, че не го забелязва и пое с безразличие подадената му картичка. След десетина крачки се спря да я разгледа. „Зелената врата“ — прочете той на нея, написано със същия почерк както на първата. На тротоара се валяха три-четири картички, хвърлени от минувачите пред него и зад него. И всички бяха паднали с чистата страна отгоре. Рудолф ги обърна. На всяка от тях се четеше надписът за зъболекарския кабинет.

Рядко ставаше нужда Приключение — духът на духовете, да подканва повторно своя верен последовател, Рудолф Стайнър. Но този път стана именно тъй и приключението започна.

Рудолф се върна бавно до огромния негър пред витринката с тракащите зъби. Но сега не получи картичка. Въпреки крещящото си и

смешно облекло, етиопецът излъчваше някакво вродено варварско достойнство, предлагайки учтиво рекламите си на едни, оставяйки други да минат необезпокоявани. Всеки тридесет секунди той изтананикваше дрезгаво някаква неразбираема фраза, напомняйки гъгненето на трамваен кондуктор или на артистите от операта. И този път тая лъскава и масивна черна физиономия не само не му даде картичка, но го изгледа, както се стори на самия Рудолф, със студено, едва ли не презрително пренебрежение.

Този поглед жегна авантюриста. Той прочете в него мълчаливо обвинение, че е некадърник. Каквото и да означаваха загадъчните думи на картичките, черният беше избрал от цялата тълпа именно него, за да му ги връчи, и то на два пъти. А сега несъмнено го проклинаше, че не му достига нито ум, нито дух да разреши тази енигма.

Застанал малко встрани от блъсканицата, младият човек направи набързо преценка на сградата, в която според него го чакаше приключението. Тя беше пететажна. На партера имаше малък ресторант. На първия етаж, сега затворен, изглежда, се помещаваше шапкарски и кожухарски магазин. Вторият етаж, ако се съди по мигащата светлинна фирма, беше на зъболекаря. Над него един многоезичен Вавилон от фирмички се мъчеше да укаже местонахождението на хиромантки, шивачки, музиканти и лекари. А още по-нагоре спуснатите завеси и бутилките с мляко, които се белееха по прозорците, възвестяваха царството на домашния покой.

След това проучване Рудолф заизкачва бързо стълбището. Стъпалата на последните два етажа бяха покрити с пътека. Когато изкачи и тях, той се спря. Коридорът се осветяваше много слабо от два бледи газови пламъка — единия далеч отляво, другия по-близо отдясно. Той хвърли поглед към по-близката светлина и в мъждукащото ѝ сияние забеляза зелена врата. В първия миг се поколеба, но после, изглежда, си представи ехидната усмивка на черния фокусник с картичките и тръгна право към вратата.

Секунди като тези, които изминаха, преди да се отговори на почукването, отмерват учестения пулс на истинското приключение. Какво ли не можеше да се крие зад тази зелена врата! Страстни комарджии, хитри мошеници, които с невероятна ловкост плетат мрежите си, красота, влюбена в мъжеството, която разчита то да я

потърси, опасност, смърт, любов, разочарование, присмех — бог знае какво щеше да откликне на това дръзко почукване.

Отвътре долетя слаб шум и вратата бавно се отвори. На прага се появи младо момиче — нямаше и двадесет години. Бяло като платно, то едва се държеше на крака. Ето че изпусна дръжката и се олюля безпомощно, като търсеше да се залови за нещо. Рудолф го прихвана и го положи на охлузената кушетка до стената. Той затвори вратата и бегло огледа стаята, осветена от мъждукащ газов пламък. Всичко говореше за спретната, но безкрайна бедност.

Момичето лежеше съвсем неподвижно, сякаш в безсъзнание. Много разтревожен, Рудолф затърси с поглед някакво буре. Добре е да се търкалят върху буре хора, които... — О, не, това беше за удавници. Той започна да ѝ вее с шапката си. Това помогна, защото закачи коса ѝ с периферията и тя отвори очи. И тогава младият човек разбра, че тъкмо това е лицето, което липсваше в неговата галерия от близки до сърцето му портрети. Откритите сиви очи, малкото вирнато носле, кестенявите коси, навити като лозинки — това беше за него естественият завършек и наградата за всичките му чудесни приключения. Но лицето беше страдалчески слабо и бледо.

Момичето го погледна спокойно, после се усмихна.

— Припаднах, нали? — попита немощно тя. — Кой ли не би припаднал на мое място. Опитайте се да изкарате три дни без трохичка и ще видите.

— Боже мой! — възкликна Рудолф и скочи. — Почакайте, ей сега ще се върна.

Той излетя като вихър от зелената врата и изчезна по стълбите. След двадесет минути се върна и за да отвори вратата, я ритна. С двете си ръце беше прегърнал покупките от бакалницата и ресторанта. Сложи ги на масата — хляб, масло, студени меса, кейкове, торти, туршия, миди, едно печено пиле, бутилка мляко и друга с врял чай.

— Това е просто смешно — да гладувате! — разфуча се той. — Трябва да се откажете от подобен род предизборни облози. Вечерята е готова.

Рудолф ѝ помогна да седне на стола пред масата и попита:

— Имате ли чаша за чай?

— На полицата до прозореца — отговори тя. Когато се върна с чашата, той я свари да начева с жадно светнали очи дълъг стрък копър,

който бе измъкнала с безпогрешен женски инстинкт от плика с туршията. Рудолф ѝ отне копъра със смях и напълни чашата с мляко.

— Първо изпийте това — разпореи се той, — а после ще ви дам чай и едно крилце от пилето. Ако сте послушна, утре ще получите и туршия. А сега разрешете ми да бъда ваш гост и да започнем вечерята.

Той притегли другия стол. Чаят върна блясъка в очите на момичето и порозови донейде страните ѝ. Тя започна да яде, тъй да се каже, с деликатно настървение — като някое изгладняло до смърт зверче. Очевидно приемаше като нещо напълно естествено присъствието на младия човек и помощта, която ѝ бе оказал; не че подценяваше условностите, но изживяното напрежение сякаш ѝ даваше право да зареже фалша и да предпочете човешкото. Ала лека-полека, с възвръщането на силите и спокойствието, дойде ред и на задължителните малки условности; и тя започна да му разказва кратичката си история. Това беше една от хилядите истории, които големият град разправя с досада всеки ден — живот на продавачка с крайно недостатъчна надница, намалявана допълнително от „глобите“, които отиват да увеличат още повече печалбите на собствениците; изгубени работни дни поради болест; после изгубена работа, изгубени надежди и... любителят на приключения почуква на зелената врата.

Но за Рулодф този разказ беше по-велик от „Илиадата“ и дори от кулминационната точка в „Любовното изпитание на Джуни“.

— Как сте преживели всичко това? — възкликна той.

— О, беше жестоко — каза сериозно момичето.

— А нямате ли роднини и приятели в Ню Йорк?

— Никакви.

— И аз нямам никого на света — каза Рудолф след известно мълчание.

— Много се радвам — побърза да каже момичето и на младия човек му стана някак приятно, че тя бе доволна от това, дето и той си няма никого.

Изведнъж клепачите ѝ натежаха и тя въздъхна дълбоко:

— Страшно ми се спи — каза тя — и ми е така хубаво!

Рудолф стана и си взе шапката.

— В такъв случай ще ви кажа лека нощ. Един хубав сън ще ви се отрази чудесно.

Той протегна ръка, тя я пое и му пожела лека нощ. Но очите ѝ го питаха така красноречиво, така искрено и трогателно, че той отговори с думи на техния, въпрос:

— Разбира се, утре ще мина да видя как сте. Няма да се отървете толкова лесно от мен.

След това на прага, сякаш въпросът как бе дошъл беше много помаловажен от факта, че беше дошъл, тя го попита:

— Как се случи, че почукахте тъкмо на моята врата?

Той я изгледа за миг, спомни си за визитните картички и изведнъж го жегна ревност. Ами ако бяха попаднали в ръцете на някой друг любител на приключения? И той незабавно реши, че тя не бива да знае истината. Не, никога няма да ѝ каже, че знае до какво необичайно средство се е принудила да прибегне при своето отчаяло положение.

— Един от нашите акордьори живее в тази къща — отвърна той. — И аз просто сбърках вратата.

Последното впечатление, което отнесе от стаята, преди да се затвори зелената врата, беше усмивката на момичето.

На стълбищната площадка той се спря и се огледа озадачен. После тръгна към другия край на коридора; след това се върна, качи се до горния етаж и продължи изненадан проучванията си. Всички врати в къщата бяха зелени.

Все така озадачен, Рудолф излезе на улицата. Невероятният африканец още стоеше там. Рудолф се изправи пред него с двете картички в ръце:

— Можете ли да ми кажете защо ми дадохте тези картички и какво означават те? — попита той.

Широката, добродушна усмивка на негъра разкри бляскава реклама за професията на господаря му.

— Ето там, господине — каза негърът и посочи надолу по улицата. — Но май сте позакъснели за първото действие.

Рудолф погледна в указаната посока и видя над входа на един театър ослепителен светлинен надпис: „Зелената врата“ — новата постановка на театъра.

— Казаха ми, че това е първокласно представление, сър — обясни негърът. — Театралният пласъор ми отпусна един долар, за да раздам няколко от неговите картички покрай тия на доктора. Може ли да ви предложи една от картичките на доктора, сър?

На ъгъла преди квартирата си Рулоф се отби да изпие чаша бира и да си купи пура. Когато излезе със запаления треволяк, закопча палтото си, килна шапката назад и заяви гласно на електрическия стълб на ъгъла.

— И въпреки всичко тук има пръст Съдбата — тя ми подсказа пътя към момичето.

С този извод, при известните вече обстоятелства, Рудолф Стайнър с право може да се причисли към редиците на истинските последователи на Романтиката и Приключението.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.